

Ubezpieczenia w rolnictwie (cz. I)

W rolnictwie o wynikach realizowanych przedsięwzięć często decydują niekorzystne warunki pogodowe (m.in. susze, przymrozki), klęski żywiołowe, epidemie chorób, wahania cen na główny produkt gospodarstwa, jak i liczne zdarzenia losowe powodujące uszczerbek na zdrowiu, życiu lub majątku.

Z ubezpieczeniem przed wymienionymi niekorzystnymi zdarzeniami w działalności rolniczej jest niewątpliwie utrzymywanie własnych rezerw finansowych oraz dywersyfikacja działalności, jednak głównym instrumentem zmniejszenia ryzyka są przede wszystkim **ubezpieczenia majątkowe**.

Polisę ubezpieczeniową (dokument potwierdzający zawarcie umowy z zakładem ubezpieczeniowym) wykupuje się na „wszelki wypadek”. Ryzyko może zniszczyć majątek i produkcję w gospodarstwie rolnym, ale może również w ogóle nie nastąpić i z góry nie można określić wartości szkody, jaka powstanie. W związku z tym u niektórych rolników istnieje przekonanie, iż wykupienie ubezpieczenia jest pewną „stratą finansową” - oczywiście do momentu, gdy zajdzie niekorzystne zdarzenie.

W myśl przepisów prawa, rolnik zobowiązany jest do zawarcia polisy ubezpieczeniowej w zakresie:

- ubezpieczenia obowiązkowego z tytułu posiadania pojazdu (ubezpieczenie OC pojazdu),
- ubezpieczenia obowiązkowego z tytułu posiadania gospodarstwa (ubezpieczenie OC rolnika i ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego),
- ubezpieczenia obowiązkowego z tytułu uzyskania płatności bezpośrednich do gruntów rolnych (ubezpieczenie przynajmniej 50% upraw polowych).

Jednak nie każde ubezpieczenie obowiązkowe musi być zawarte przez każdego rolnika.

W myśl ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, rolnicy muszą posiadać OC pojazdu, OC rolnika i ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego.

Z kolei zgodnie z ustawą o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, **rolnik obowiązany jest do zawarcia umowy ubezpieczenia upraw, o ile uzyskał płatności bezpośrednie** w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemu wsparcia bezpośredniego.

Ubezpieczenie OC pojazdów

Rolnicy muszą pamiętać o tym, że obowiązek zawarcia umowy **ubezpieczenia OC pojazdów mechanicznych** dotyczy również posiadanych przez nich ciągników i przyczep rolniczych, bowiem zgodnie z ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych wszystkie pojazdy poruszające się po drogach publicznych muszą mieć polisę OC.

Wszystkie pojazdy poruszające się po drogach publicznych, w tym również ciągniki rolnicze, muszą mieć polisę OC

Ubezpieczeniem tym objęta jest odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu (w tym również szkodę powstałą przy wsiadaniu do pojazdu mechanicznego i wysiadaniu z niego, bezpośrednio przy załadunku i rozładunku pojazdu mechanicznego, podczas zatrzymania, postoj lub garażowania).

Odszkodowanie za wyrządzoną szkodę przysługuje, jeśli jej następstwem jest: śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

Kary pobierane od kierowców nieposiadających polisy OC są spore - stanowią wielokrotność lub pewną część minimalnego wynagrodzenia pracowników etatowych (300%, 200%, 33,34%). W Polsce od 1 stycznia 2018 r. minimalne wynagrodzenie wynosi 2 100 zł brutto. Na tej podstawie obliczono stawki opłat karnych (tab. 1). W stosunku do 2017 r. karne stawki dla samochodów osobowych bez OC wzrosły o 5%.

Tabela 1.

**Wysokość opłat karnych za brak OC pojazdów mechanicznych
(obowiązujących od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r.)**

Gradacja opłaty: wysokość kary zależna od okresu pozostawania bez ochrony ubezpieczeniowej	Samochody osobowe (200% najniższej krajowej)	Samochody ciężarowe, ciągniki samochodowe i autobusy (300% najniższej krajowej)	Pozostałe pojazdy, w tym przyczepy rolnicze (33,34% najniższej krajowej)
100% - powyżej 14 dni	4 200 zł	6 300 zł	700 zł
50% - 4 do 14 dni	2 100 zł	3 150 zł	350 zł
20% - do 3 dni	840 zł	1 260 zł	140 zł

Źródło: wyliczenia własne

W przypadku nieposiadania ubezpieczenia OC i po spowodowaniu kolizji, osoba kierująca nieubezpieczonym pojazdem musi liczyć się z poniesieniem znacznie wyższych kosztów. Szkody zostaną niezwłocznie pokryte przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, jednakże instytucja ta po wypłacie odszkodowania będzie domagała się zwrotu kosztów od sprawcy wypadku. W przypadku ubezpieczeń takie rozszczenie zwrotne bywa określane jako regres. Jego egzekucja często przebiega z udziałem komornika sądowego. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny podaje, że nieubezpieczeni sprawcy wypadków drogowych muszą zapłacić średnio 15 000 zł.

Ubezpieczenie obowiązkowe OC rolnika i ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego

Każdy, kto posiada areał użytków rolnych przekraczający łącznie 1 ha i opłaca w części lub w całości podatek rolny, ma obowiązek zawarcia obowiązkowego ubezpieczenia OC rolnika z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego i budynków rolnych.

Obowiązek ten nie dotyczy firm zajmujących się działalnością rolniczą typu: rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie kółek rolniczych, spółek z o.o., spółek akcyjnych lub innego typu agrofirmy.

W wyniku zawarcia **ubezpieczenia OC rolnika**, przysługuje odszkodowanie w sytuacji, gdy rolnik lub osoba pozostająca z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, lub osoba pracująca w tymże gospodarstwie wyrządzi szkodę w związku z posiadaniem gospodarstwa przez tego rolnika na osobie trzeciej bądź mieniu. Odszkodowanie przysługuje nawet, jeżeli szkody zostały wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa rolnika lub osób, za które ponosi odpowiedzialność. Zatem, jeżeli np. pies (o ile stanowi on element składowy gospodarstwa, pilnuje inwentarza - pies pasterski lub stróżuje w obejściu), krowa, koń lub inne zwierzę z gospodarstwa rolnego lub z pastwiska przez nieuwagę ucieknie i wbiegnie na drogę wprost pod jadące auto, w wyniku czego dojdzie do uszkodzeń w samochodzie - rolnik chroniony jest właśnie z tej polisy. Należy jednak zaznaczyć, iż podstawą

do odszkodowania jest uznanie, że zwierzę faktycznie przypisane jest do gospodarstwa i pełni w nim rolę gospodarczą. W związku z tym, w sytuacji pogryzienia dziecka sąsiada przez psa, który jest typowym psem domowym, pokrzywdzony na pewno nie dostanie odszkodowania z OC rolnika (w tym przypadku należy mieć wykupione OC od odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym).

Zakres ubezpieczenia OC rolnika obejmuje również szkody powstałe na drodze publicznej związane z ruchem pojazdów wolnobieżnych (m.in. kombajnów, siewczarni, zgrabiarek), będących w posiadaniu rolnika).

Jednakże w ramach ubezpieczenia OC rolnika firmy ubezpieczeniowe nie odpowiadają za szkody:

- na osobie i w mieniu wyrządzone rolnikowi, jego pracownikom i członkom rodziny wspólnie zamieszkującym,
- spowodowane przeniesieniem chorób zakaźnych nie pochodzących od zwierząt,
- polegające na utracie gotówki,
- spowodowane zanieczyszczeniem lub skażeniem środowiska,
- wynikłe z kar pieniężnych,
- powstałe wskutek uszkodzenia, zniszczenia, utraty lub zaginięcia rzeczy wypożyczonych lub przyjętych przez osobę objętą ubezpieczeniem OC rolników do użytkowania, przechowywania lub naprawy.

Obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia OC rolnika powstaje w dniu objęcia posiadania gospodarstwa, dlatego nawet, jeśli rolnik nie prowadzi aktualnie żadnych upraw czy hodowli zwierząt, powinien wykupić ubezpieczenie. Również fakt, że rolnik przez dłuższy czas przebywa poza gospodarstwem, nie zwalnia go z obowiązku zawarcia ubezpieczenia OC.

Wysokość kary z tytułu niespełnienia obowiązku ubezpieczenia OC rolnika wynosi równowartość jednej dziesiątej minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 210 zł na dany rok.

Kontrolę nad tym, czy rolnik zawarł umowę ubezpieczenia obowiązkowego sprawują właściwe organy. Taki obowiązek ma wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Dodatkowo uprawnieni do tego są: odpowiedni starosta (zależnie od miejsca zamieszkania rolnika) i Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Kolejnym obowiązkiem rolnika jest zawarcie polisy **ubezpieczenia na budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego**, tj. budynki mieszkalne i budynki rolnicze typu stodoły, obory, pomieszczenia gospodarcze, kurniki, stajnie, wiaty, magazyny, szopy itd. będące w posiadaniu rolnika.

Budynki te należy ubezpieczyć od dnia pokrycia ich dachem oraz gdy powierzchnia budynków przekracza 20 m².

Ubezpieczeniem w gospodarstwach rolnych nie są objęte:

- budynki, których stan techniczny osiągnął 100% normy zużycia (określa zakład ubezpieczeń według przepisów prawa budowlanego),
- budynki przeznaczone do rozbiórki na podstawie ostatecznych decyzji właściwych organów,
- namioty i tunele foliowe.

Obowiązkowe ubezpieczenie budynków rolniczych nie chroni mienia znajdującego się wewnątrz: maszyn, urządzeń, wyposażenia, środków obrotowych czy zwierząt (w tym przypadku należy wykupić ubezpieczenie dodatkowe - dobrowolne). Ubezpieczenie obejmuje ochroną między innymi takie elementy budynku, jak: dach, stropy, izolacje, fundamenty, tynki, balkony, schody, ściany.

W ramach obowiązkowego ubezpieczenia budynki ubezpieczone są od zdarzeń losowych obejmujących 13 ryzyk, tj. od: ognia, huraganu, powodzi, podtopienia, deszczu nawalnego, gradu, opadów śniegu, pioruna, eksplozji, obsunięcia się ziemi, zapadania się ziemi, usuwania się ziemi, tąpnięcia, lawiny, upadku statku powietrznego.

W tym przypadku **brak ubezpieczenia budynków gospodarskich może spowodować nałożenie kary na rolnika w wysokości równowartości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 525 zł w danym roku kalendarzowym.**

W ramach obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego należy się odszkodowanie m.in. za zerwany dach

Tak samo, jak w przypadku ubezpieczeń OC rolnika, do przeprowadzenia kontroli zawarcia obowiązkowego ubezpieczenia budynków zobowiązany jest wójt (burmistrz, prezydent miasta), a dodatkowo uprawnieni są starosta i Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Jeśli nasze polisy OC pojazdów, OC rolnika i ubezpieczeń na budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego kończą się w najbliższym czasie, już teraz powinniśmy rozważyć konsekwencje braku omawianych ubezpieczeń.

Podjętując decyzje o ubezpieczeniu, należy dokładnie zapoznać się z zasadami obowiązującymi w różnych towarzystwach ubezpieczeniowych. Każde z nich inaczej określa zakres swojej odpowiedzialności, w zależności od rodzaju zjawiska wywołującego szkody.

Warto się zastanowić, kto tak naprawdę traci, a kto zyskuje w przypadku braku ubezpieczenia i potencjalnej szkody.

***Na podstawie literatury opracowała
Monika Kozłowska***